

YENİ KIBRIS STRATEJİSİ “TANINMA”

The New Cyprus Strategy “Recognition”

Doç. Dr. Atilla SANDIKLI*

Özet:

Türk dış politikasında, AB üyeliğinden, güvenliğe, uluslararası hukuktaki sorumluluğa kadar pek çok konunun hallindeki en büyük kilit nokta, Kıbrıs sorunudur. Kıbrıs sorununa çözüm arama çabaları zaman zaman kesintiye uğramış ve yeniden canlandırılmaya çalışılmıştır. Türkiye'nin uzlaşmacı tavrı karşısında GKRY'nin çözümü zorlaştıran ayak direyici tavrı Annan Planı'nı oylamasında kanıtlanmıştır. Bu makalede, Kıbrıs sorununda çözümü zor bu duruma nasıl geldiği tarihi bir perspektifle anlatılacaktır. Ayrıca, çözüm yolları rasyonel bir projeksiyonla ve tanımaya ilişkin yeni bir strateji ortaya konularak değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Kıbrıs, KKTC, GKRY, müzakere süreci, tanınma.*

Abstract:

Cyprus issue is the most important point managing many problems in Turkish foreign policy, such as European Union membership, security and responsibilities which are arising from international law. The efforts to find solution to Cyprus issue have been intermitted and tried to renovate. In spite of Turkey's constructive approach on this issue, Greek Administration of Southern Cyprus (the GASC)'s disaccord manners were proved by the referendum of Annan Plan. In this article, how we arrived today in this complex Cyprus problem will be explained through a historical perspective. Also, there will be an attempt to analyze solutions to this question by a rational projection, in fact; in new strategy “recognition” will be asserted as a way to solve this problem.

Keyword: *Cyprus, Greek Administration of Southern Cyprus GASC, Turkish Republic of Northern Cyprus (the TRNC), negotiation process, recognition.*

* Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi (BİLGESAM) Başkanı.

GİRİŞ

Türkiye'nin hızla gelişmesini sınırlayan en önemli sorunlardan birisi de hiç şüphesiz Kıbrıs Sorunu'dur. Türkiye ve KKTC'nin adada kalıcı ve adil bir barış antlaşması imzalanması için uyguladığı strateji ve yaptığı girişimler Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin uzlaşmaz tutumu nedeniyle hep başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Özellikle GKRY'nin Avrupa Birliği'ne girişinden sonra elde ettiği durum üstünlüğünü Türkiye ve KKTC üzerinde bir baskı unsuru olarak kullanabilme avantajı Annan Planı gibi kapsamlı bir plana dahi hayır denmesine neden olmuştur. Kıbrıs Sorunu'nun çözümü için uygulanmakta olan mevcut strateji Rumları anlaşmaya yönlendirebilir mi? Sorunun ortaya çıkışından bugüne kadarki süre içinde, koşullarda ve dış politika ortamında meydana gelen gelişmeler yeni bir Kıbrıs stratejisinin belenmesini gerektirmekte midir? Yeni stratejinin hedefi ne olmalıdır? Ortaya konan problematlere cevaplar bulabilmek için Kıbrıs adasının jeopolitiğini, Sorunu'nun ortaya çıkışını ve geçirdiği aşamaları incelemekte yarar vardır.

1. KIBRIS'IN STRATEJİK KONUMU

Yüzölçümü 9251 km² olan Kıbrıs adası, Türkiye'ye 71 km, Girit adasına 550km, Kıta Yunanistan'ına 900 km., Suriye'ye 98 km, Mısır'a 316 km. uzaklıktadır.¹ Kıbrıs adası, bu özellikleri ile; bölgede, deniz ve hava yolları üzerinde, batmayan dev bir uçak gemisi ve füzeler için rampa; Anadolu'nun güneyden işgali için adeta bir atlama taşı gibidir. Mersin ve İskenderun limanlarına giriş ve çıkışları etkili bir şekilde kontrol edecek konumdadır. Aynı şekilde Suriye ve İsrail liman ve sahillerinin güvenliği için de büyük değer taşır. Akdeniz'in doğusundaki deniz nakliyatının kontrolü açısından fevkalade önemlidir. Türk boğazları ile Süveyş Kanalı'nın Doğu Akdeniz'e açılması Kıbrıs adasının önemini daha da artırmaktadır. Ayrıca Kıbrıs, Ortadoğu petroleri ile petrol nakliyatının kontrolü bakımından da çok önemli bir konumdadır. Ege Denizinde Yunan adaları ile kuşatılmış

¹ *Kıbrıs'ın Dünü- Bugünü-Yarını* (İstanbul: Harp Akademileri Yayınları, 1995), 1.

Anadolu'nun, güneyden de kuşatılmasını tamamlayan önemli bir adadır.²

2. KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NİN KURULMASI

307 yıl Osmanlı hâkimiyeti altında kalan Kıbrıs'ın yönetimi 1878 yılında, hükümler hakkı Osmanlı İmparatorluğu'nda kalmak kaydıyla, İngiltere'ye devredildi. Türkiye Ada üzerindeki İngiliz egemenliğini Lozan Antlaşmasıyla 1923 yılında tanıdı.³ 1931'den itibaren Kıbrıslı Rumlar Yunanistan ile birleşme taleplerini dile getirmeye başladılar ve İkinci Dünya Savaşı sonrasında da Kıbrıs'ın Yunanistan ile birleştirilerek, tamamen bir “Elen” adası haline getirilmesi şeklinde özetlenebilecek olan “ENOSİS” kampanyasına hız verdiler.⁴ BM'den tek taraflı "self-determinasyon" (kendi kaderini tayin etme), Enosis lehinde bir karar elde edilememesi, Kıbrıslı Türklerin Enosis'e karşı direnişleri ve Türkiye'nin kendilerini desteklemekteki kararlılığı, Türkiye ile Yunanistan arasında müzakerelerin başlatılmasına imkan sağladı.

Türkiye ile Yunanistan 11 Şubat 1959 tarihinde Zürih'te anlaşmaya vardı. Londra'da İngiltere'nin ve Kıbrıs'taki iki toplumun liderlerinin onayı alındı. Bu şekilde ortaya çıkan Zürih ve Londra Anlaşmaları bağımsızlık, iki toplumun ortaklığı, toplumsal alanda otonomi, Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin garantisi ilkelerine dayandırıldı.⁵ Rum tarafı, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulduğu şekilde yaşamasına şans vermedi. Kıbrıs Türklerini devlet kurumlarından dışlamaya, izole etmeye, Ada'daki varlıklarını sona erdirmeye ve nihayet Yunanistan ile birleşme yolunu açmaya yönelik olarak girişimlere ağırlık verdi. Kıbrıs Türk tarihine “Kanlı

² Cumhuriyet, *Yavru Vatan Kıbrıs'ta Zaferin Hikayesi* (Ankara: Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı Yayınları, 1999), 1. Daha Geniş Bilgi İçin Bakınız. Necip Toruntay, “Kıbrıs Sempozyumu Açış Konuşması,” içinde *Kıbrıs Sempozyumu Kitabı* (İstanbul: Harp Akademileri Yayınları, 1998), 15.

³ Rıfat Uçaral, *Siyasi Tarih* (İstanbul: Harp Akademileri Yayınları, 1987), 592.

⁴ Ahmet C. Gazioğlu, *Kıbrıs Tarihi İngiliz Dönemi* (Lefkoşa: Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi Yayını, 1997), 76.

⁵ Sabahattin İsmail, *150 Soruda Kıbrıs Sorunu* (İstanbul: Kastaş Yayınevi, 1998), 52.

Noel” adıyla geçen bu kampanya önceden hazırlanmış olan “Akritas Planı”na⁶ dayandırıldı.

15 Temmuz 1974 tarihinde Yunan Cuntası'nın desteğiyle EOKA lideri Nikos Sampson adayı Yunanistan'a bağlamak amacıyla Makarios'a karşı bir darbe gerçekleştirerek iktidarı kısa süreyle ele geçirdi. Kıbrıs'ın egemenliğine ve toprak bütünlüğüne kasteden bu hareket karşısında Türkiye, 1960 Garanti Antlaşması çerçevesinde, önce İngiltere'ye ortak müdahale teklifinde bulundu. Türkiye, İngiltere'nin olumsuz cevap vermesi üzerine, Ada'daki Türklerin güvenliğini de dikkate alarak 20 Temmuz 1974 günü Barış Harekatı'nı başlattı.⁷ Böylece Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı önlenmiş ve Kıbrıs Türk halkının varlığı güvence altına alınmış oldu.

BM gözetiminde kalıcı bir barış antlaşması imzalanması için taraflar arasında çok uzun süren görüşmeler yapıldı. Bu görüşmeler süresinde zaman zaman önemli tıkanıklar ve sorunlar yaşandı. Sorunların aşılması ve GKRY'yi barışa teşvik etmek için Kıbrıs Türk Halkı, ileride kurulacak muhtemel bir federasyonun Kıbrıs Türk kanadını oluşturmak üzere, 13 Şubat 1975'de Kıbrıs Türk Federe Devletini (KTFD) kurdu.⁸

Zaman içinde Kıbrıs Türk halkı barış antlaşması için yaptığı girişim GKRY tarafından samimi bir karşılık bulmadı. GKRY'yi barışa zorlamak maksadıyla, "self-determinasyon" hakkına dayanarak ve siyasi eşitliği vurgulayarak 15 Kasım 1983 tarihinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) kurulduğunu ilan etti.⁹ 24 maddelik “Bağımsızlık

⁶ Orbay Deliceirmak, *Yerinde Yeller Esen Anayasa* (Ankara: 1997), 17.

⁷ Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi* (İstanbul: Alkım Yayınevi, 11. Baskı), 801-804.

⁸ Ali Fikret Atun, *İkinci Kıbrıs Seferi* (İstanbul: Harp Akademileri Yayınları, 1999), 113.

⁹ Faruk Sönmezoğlu, *Türk Dış Politikası* (İstanbul: Der Yayınları, 2006), 414.

Deklarasyonu”nu¹⁰KKTC’nin bağımsız bir devlet olduğunu belirtiyordu. Bu yola gidilirken federasyon tezi muhafaza edildi ve Rum tarafına barış ve çözüm çağrısında bulunuldu. Bu nedenle tanıtım için kararlı ve yeterli girişimler yapılmadı.

3. MÜZAKERE SÜRECİ

3.1. Müzakere Sürecinin Başlangıcı

KKTC Türkiye dışında diğer ülkeler tarafından tanınmadı ancak BM Genel Sekreteri’ni harekete geçirdi ve iyiniyet görevi çerçevesinde 1984 Ağustos ayında yeni bir girişim başlatmasını sağladı. Bu çerçevede Kıbrıslı Türk ve Rum yetkilileri ayrı ayrı görüşmek üzere Viyana’ya davet etmiştir. Genel Sekreter, taraflara Viyana Çalışma Noktaları diye bilinen belgeyi sunmuştur. Bu tarihten sonra, Kıbrıs sorununun çeşitli veçheleri tek tek değil, ayrılmaz bir bütün halinde ele alınmaya başlandı. 1985 yılında Kıbrıs Türk ve Rum taraflarında yapılan seçimleri müteakip, BM Genel Sekreteri taraflarla istişarelerde bulunduktan sonra 29 Mart 1986’da “Taslak Çerçeve Antlaşması”ni sunmuştur.¹¹ Söz konusu Çerçeve Antlaşması, Kıbrıs’ta iki uluslu bir federal devlet kurulmasını, Rum Cumhurbaşkanı ve Türk Cumhurbaşkanı Yardımcısının veto yetkilerinin olmasını ve Türk tarafının toprağının yüzde 29’un üzerinde bir oran olarak belirlenmesini öngörmüştür.

KKTC Cumhurbaşkanı Denктаş 21 Nisan 1986’da, Türk tarafı için önem arz eden temel hususları dile getiren ve paketi bir bütün halinde kabul ettiğini bildiren bir mektubu Genel Sekreter’e göndermiştir. Denктаş 27 Nisan 1986 tarihli ikinci mektupla da antlaşmayı imzaya hazır olduğunu bildirmiştir. Rum Lider Kipriyanu ise önerilere yanıt vermeyerek uluslararası bir konferans çağrısında bulunmuştur.

¹⁰Bağımsızlık Deklarasyonu’nun metni:The Declaration and Resolituon adopted by the Turkish Cypriot Parliament on 15 November 1983-For the Liberty, equality, Dignity, and Security of Our People, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yayını.

¹¹Armaoğlu, 20. Yüzyıl, 960.

3.2. Fikirler Dizisi ve Müzakere Süreci

Kıbrıs sorununa çözüm arama çabaları 1990 yılının ilk aylarından itibaren tekrar hareketlilik kazanmış ve giderek yoğunlaşmıştır. Bu çabaların sonucunda Türkiye ve Kıbrıs Türk tarafının da aktif katkılarıyla BM Genel Sekreteri Butros Ghali, "Fikirler Dizisi" adını taşıyan ve gayri resmi nitelikte olan bir anlaşma çerçevesi taslağı oluşturmuş ve bunu taraflara iletmiştir. 1992 yılının Haziran ve Kasım ayları arasında New York'ta yapılan müzakereler, kapsamlı çözüme ilişkin özlü konular etrafında odaklanmış, Kıbrıs'ta kurulacak yeni ortaklığın siyasal veçhesini içeren konular "Fikirler Dizisi"¹² çerçevesinde ele alınmıştır. Fikirler Dizisi'nde iki federe devletten oluşan bir federal yapı çözüme esas alınmış; 1960 düzeninde de öngörüldüğü üzere, 1960 Garanti ve İttifak Antlaşmaları muhafaza edilmiş; ayrıca "Federal Kıbrıs"ın Türkiye ve Yunanistan'a her konuda "most favoured nation" statüsü tanıyacağı belirtilmiştir. Çerçeve Anlaşmasının, iki tarafın mutabakatını takiben yapılacak Dörtlü Konferans'ta nihai hale getirilmesi ve 30 gün içerisinde de iki toplumda referanduma sunulması öngörülmüştür. Kıbrıs Türk tarafı 100 paragraflık Fikirler Dizisi'nin 91'ini kabul etmiş, diğer 9 paragrafı müzakereye hazır olduğunu açıklamıştır. Rum tarafı ise, Kıbrıs Türklerinin, federe bir birim olarak da olsa, ayrı bir yapıya sahip olmalarını ve Garanti Antlaşması'nın devamını kabul etmemiştir.

Rum tarafında yapılan Şubat 1993 Başkanlık seçimlerini Fikirler Dizisi'ne karşı çıkararak kazanan Klerides, iş başına gelir gelmez Fikirler Dizisi'ni müzakere etmeyeceğini, esas tercihlerinin AB üyeliği yönündeki çabalarını yoğunlaştırmak olduğunu açıklamıştır. Nitekim bundan sonra, Rumlar AB üyeliği yönündeki gayretlerini, Yunanistan'ın da yardımıyla geliştirmeye başlamışlardır. GKRY, Mart 1995'te AB'nin adaylık statüsü vermesiyle tamamen AB üyeliğine odaklanmış ve tek yanlı bir kararla Kıbrıs Türk tarafı ile diyalogu kesmiştir.

¹² Melek Fırat, "Yunanistan'la İlişkiler," içinde *Türk Dış Politikası* Cilt II, ed. Baskın Oran (İstanbul: İletişim Yayınları, 2002), 455-456.

BM Genel Sekreteri Kıbrıs Özel Temsilcisi aracılığıyla Mart 1997'de başlatılan dolaylı görüşmeleri takiben, BM Genel Sekreteri'nin yüz yüze görüşmeler için yaptığı çağrı üzerine 1997 yılının Temmuz ve Ağustos aylarında yaklaşık birer hafta süreyle Denктаş ve Klerides, Troutbeck (ABD) ve Glion'da (İsviçre) bir araya gelmişlerdir. Troutbeck görüşmeleri sırasında AB Komisyonu'nun genişleme konusundaki "Gündem 2000" raporu ve GKRY ile 1998 başında tam üyelik görüşmeleri başlatılmasına ilişkin¹³ tavsiye kararı basına sızdırılmıştır. Türkiye ve KKTC tarafından AB'nin bu tutumuna karşı tepki gösterilmiş, bu bağlamda, 20 Ocak 1997 tarihli Türkiye-KKTC Ortak Deklarasyonu'nda öngörülen çerçevede, GKRY'nin AB üyeliği yönünde atacağı adımların KKTC'nin Türkiye ile bütünleşme sürecini hızlandıracağı 20 Temmuz 1997 tarihli Ortak Açıklamada kaydedilmiştir. Bu doğrultuda, KKTC Cumhurbaşkanı Denктаş tarafından 31 Ağustos 1998 tarihinde, soruna kalıcı bir çözüm bulunması amacıyla Ada'daki iki devlet arasında bir Konfederasyon tesis edilmesi önerilmiştir.¹⁴ Öneri, Kıbrıs'taki iki devletin aralarındaki temel meseleleri çözmelerini müteakip ortak bir yapılanma gerçekleştirmeleri temeline dayandırılmıştır.

3.3. Müzakere Sürecinin Kesilmesi ve Yeniden Canlandırılması

Kıbrıs müzakere sürecinin yeniden canlandırılması girişimleri 1999 yılının ikinci yarısında hızlanmıştır. 3 Aralık 1999-10 Kasım 2000 tarihleri arasında Cenevre ve New York'ta 5 tur aracılı görüşme yapılmıştır. Beşinci turda, görüşmeler sürerken Cenevre'ye gelen BM Genel Sekreteri Annan 8 Kasım günü taraflara “Sözlü İfadeler” adı altında bir kağıt sunmuştur.¹⁵ Kağıtta yer alan ifadelerin, sürecin içeriğiyle uyuşmadığı görülmüştür. Denктаş, Kıbrıs'ta iki ayrı egemen devlet, iki halk ve iki demokrasi bulunduğunu, aracılı görüşmelerin amacının kapsamlı görüşmelere geçilebilmesi için zemin hazırlanması olduğunu, ancak beş turda bunun yapılamadığını, görüşmelerin

¹³ Atilla Sandıklı, *Atatürk'ün Dış Politika Stratejisi ve Avrupa Birliği* (İstanbul: Beta Yayınları, 2008), 298; İsmail, *150 Soruda*, 330-331.

¹⁴ Rauf Denктаş, *Hatıralar, Toplayış* (İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 2000), 453.

¹⁵ Atilla Sandıklı, “Tarihsel Bir Perspektif İçinde Kıbrıs Sorunu ve Avrupa Birliği,” *Harp Akademileri Bülteni* Sayı 200 (İstanbul: Harp Akademileri Basımevi): 16-17.

almış olduğu seyir nedeniyle ve Kıbrıs Türk tarafının ortaya koyduğu makul ve gerçekçi parametreler kabul edilmedikçe aracılı görüşmelere devam edilmesinde yarar görmediğini açıklamıştır.

Cumhurbaşkanı Denktaş 8 Kasım 2001 tarihinde, Kıbrıs sorununa bir çıkış yolu bulunması amacıyla GKRY lideri Klerides'e mektup göndererek Ada'da yüz yüze görüşme önerisinde bulunmuştur. Bu çerçevede Denktaş, Klerides ile 4 Aralık 2001'de Ada'da ara bölgede bir araya gelmiştir. Görüşmenin sonunda BM Genel Sekreteri temsilcisi De Soto tarafından yapılan açıklamada, iki liderin 2002 Ocak ayı ortalarında Ada'da doğrudan görüşmeyi kabul ettikleri kaydedilmiştir. İki taraf arasında 6 tur olarak yapılan görüşmelerde, ağırlıklı olarak egemenlik, eşitlik, merkezi otorite ile kurucu devletlerin yetkileri hususları ele alınmıştır. BM Genel Sekreteri Annan, Cumhurbaşkanı Denktaş ve GKRY Lideri Klerides'le 3-4 Ekim 2002 tarihlerinde New York'ta bir araya geldi. Görüşmelerden sonra Genel Sekreter'in yaptığı açıklamada Kıbrıs sorununun basit bir çözümü bulunmadığı ve kapsamlı çözüme ulaşmak için taraflar arasında iki taraflı "ad hoc" nitelikteki teknik komitelerin kurulmasına karar verildiği ifade edilmiştir.

3.4. Müzakere Süreci ve Annan Planı

Annan, 11 Kasım 2002 tarihinde taraflara, Annan Planı olarak da anılan "Kıbrıs Sorununa Kapsamlı Çözüm Temeli" başlıklı belgeyi sunmuştur.¹⁶ Gerek Denktaş'ın sağlık sorunları, gerekse Ankara'da yeni hükümetin kurulma çalışmaları nedeniyle Türk tarafının plana resmi bir yanıt vermesi gecikmiştir. Bu kritik şartlarda ortaya konan plan Türk kamuoyunda şiddetli tepki görmüştür. Planı müzakere zemini olarak kabul eden Rum tarafı ise, mevcut şekliyle kabul edilemeyeceğini belirtmiştir. BM, Kopenhag Zirvesi'nden iki gün önce, 10 Aralık'ta gözden geçirilmiş, üzerinde ufak-tefek değişiklikler yapılan planı taraflara iletmiştir. Cumhurbaşkanı Denktaş, planının pek fazla değişiklik içermediğini, eski

¹⁶ Sönmezoğlu, *Türk Dış.* 622.

plan olduğunu açıklamıştır. Son dakikaya kadar çözüm çabalarının sürdüğü Kopenhag’da hem Rum hem de Türk tarafı plana imza atmayı reddetmiştir.

BM Genel Sekreteri Annan, 26 Şubat 2003 tarihinde gittiği Ada’da Annan Planı’nın üçüncü versiyonunu taraflara sunmuştur. Genel Sekreter söz konusu planı ve planda öngörülen süreci kabul edip etmediklerini bildirmek üzere iki tarafı 10 Mart 2003 tarihinde Lahey’e davet etmiştir. Davet üzerine iki lider 10 Mart tarihinde Lahey’de bir araya gelmişlerdir. Anılan toplantıya Garantör ülkeler olarak Türkiye, Yunanistan ve İngiltere de katılmıştır. Görüşmeler öncesinde Papadopoulos ve Denktaş, Annan planında yapılmasını istedikleri değişiklikleri BM yetkililerine iletmiştir. BM Genel Sekreteri, taraflara tadil edilmiş plan üzerinden 28 Mart tarihine kadar müzakereleri sürdürmelerini ve planın 6 Nisan tarihinde referanduma sunulmasını önermiştir. Görüşmelerde Denktaş, planla ilgili olarak Türk tarafının kaygı ve beklentilerini gündeme getirmiş, iki tarafın mutabık kalmasından sonra planın referanduma sunulabileceğini kaydetmiştir. Bu çerçevede, Denktaş, 28 Mart tarihine kadar görüşmelere devam etmeyi kabul etmiştir. Papadopoulos da plandaki mevcut boşlukların doldurulması gerektiğini ifadeyle, görüşmelere devam etmeyi kabul etmiş, ancak Rum kamuoyunun aydınlatılması bakımından referandum için iki aylık bir kampanyaya ihtiyaç duyduğunu ileri sürmüştür. Yunanistan tarafından da desteklenen bu taleple, Rum tarafının referandumu Güney Kıbrıs’ın 16 Nisan tarihinde AB’ye Katılım Antlaşması’nı imzalamasından sonraya bırakmak istediği görülmüştür. Ancak Genel Sekreter, 11 Mart sabahı konunun çıkmaza girdiği sonucuna vararak görüşmelere son vermeyi tercih etmiştir.

BM Genel Sekreteri Annan 1 Nisan 2003 tarihli raporunda doğrudan görüşmelerin sonuçsuz kalmasından Kıbrıs Türk tarafını sorumlu tutmuştur. 16 Nisan tarihinde, Atina’daki AB Zirvesi’nde diğer 9 aday ülkeyle birlikte GKRY de AB ile Katılım Antlaşması’nı imzalamıştır. Böylece, Türk tarafının uyarılarına rağmen, GKRY’i çözüme teşvik edebilecek önemli bir unsur yitirilmiştir.

BM Güvenlik Konseyi'nin 14 Nisan 2003 tarihli toplantısında BM Genel Sekreteri'nin 1 Nisan tarihli raporuna istinaden Kıbrıs konusunda bir karar kabul edilmiştir. 1475 sayılı bu kararın işlem paragraflarında taraflardan “BM Genel Sekreteri'nin iyi niyet misyonu çerçevesinde Annan Planı'ndan yararlanarak kapsamlı bir çözüme ulaşılması maksadıyla müzakerelere devam etmeleri” istenmiş ve Genel Sekretere iyi niyet misyonunu sürdürmesi yönünde destek verilmiştir.

10–13 Şubat 2004 tarihleri arasında New York'ta yapılan görüşmeler, Türk tarafının olumlu ve yapıcı tutumu sayesinde başarılı geçmiş ve Ada'da müzakerelerin tekrar başlaması yolunu açmıştır. New York'ta varılan mutabakat, Kıbrıs Türk ve Kıbrıs Rum taraflarının belli bir tarihe kadar Annan Planı'nı müzakere etmelerini, üzerinde anlaşmaya varılamayan noktalarda müzakerelere anavatan Türkiye ve Yunanistan'ın katılımıyla devam edilmesini ve nihayet anlaşılammış nokta kaldıysa bu alanlarda BM Genel Sekreteri'nin yetkisini kullanarak formüller üretmesi ve ortaya çıkacak nihai belgenin her iki tarafta ayrı ayrı, ancak eş-zamanlı olarak düzenlenecek referandumlarla Kıbrıs Türk ve Kıbrıs Rum halklarının onayına sunulmasını içermiştir. Böylece, 1 Mayıs 2004 tarihinden önce çözüme ulaşılması ve AB'ne birleşmiş bir Kıbrıs'ın katılımı hedeflenmiştir.

Müzakereler neticesinde nihai hale getirilen çözüm planı 24 Nisan 2004 tarihinde GKRY ve KKTC'de referandumlarla Kıbrıs'taki iki halkın onayına sunulmuştur. Rum halkının %75.83'ü Planı reddederken,¹⁷ Kıbrıs Türk tarafı kendileri için getireceği pek çok zorluğa rağmen %64.91 çoğunlukla Plan'a “evet” demiştir.¹⁸ Rum tarafının Plan'ı büyük bir çoğunlukla reddetmesinde GKRY lideri Papadopolos'un 7 Nisan 2004 tarihindeki halka seslenişinde Rum halkını “güçlü bir hayır” demeye çağırması ve Rum liderliğinin devlet eliyle sürdürdüğü “hayır kampanyası” da önemli bir etki yapmıştır. Sonuçta, Rum toplumunun reddi karşısında, BM ve AB dahil tüm

¹⁷ <http://www.milliyet.com.tr/hem-hayir-dediler-hem-korkuyorlar/siyaset/haberdetayarsiv/19.01.2010/33335/default.htm?ver=07>

¹⁸ <http://www.milliyet.com.tr/yes-be-annem-/siyaset/haberdetayarsiv/19.01.2010/33332/default.htm?ver=12>

uluslararası camianın desteklediği bu kapsamlı çözüm planı geçersiz hale gelmiştir.

3.5. Müzakere Süreci ve GKRY'nin AB Üyeliği

GKRY 1 Mayıs 2004 tarihinde, “Kıbrıs Cumhuriyeti” adı altında AB’ne tam üye olmuştur. Türkiye tarafında aynı gün yapılan açıklamada, AB’ye katılacak olan Rumların, Kıbrıs Türklerini veya Kıbrıs’ın tamamını temsil etmeye yetkili olmadıkları, eşit statüye sahip Kıbrıs Türkleri veya Kıbrıs Adası’nın tamamı üzerinde yetki veya egemenliklerinin bulunmadığı, “Kıbrıs Cumhuriyeti”nin Kıbrıs Türklerine zorla empoze edilemeyeceği, kendi anayasal düzenleri altında ve kendi sınırları içerisinde örgütlenmiş bulunan Rumların, Kıbrıs Türklerini veya Kıbrıs’ın tamamını temsil eden yasal hükümet olarak kabul edilemeyeceği belirtilmiştir. Açıklamada ayrıca, Kıbrıs Türklerinin kendi ülke sınırları ve anayasal düzenleri içerisinde örgütlenmiş bir halk olarak, hükümet etme yetkisini ve egemenliklerini kullanmakta oldukları, bu çerçevede Türkiye’nin, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ni tanımaya devam edeceği ve Güney Kıbrıs’ın AB’ye girişinin Türkiye’nin 1960 Antlaşmalarına dayanan Kıbrıs üzerindeki hak ve yükümlülüklerine hiçbir şekilde haleldar edemeyeceği ifade edilmiştir.

BM Genel Sekreteri, 28 Mayıs 2004 tarihli iyi niyet misyonu raporunda, referandumlar sonrasında Kıbrıs Türklerinin durumunun uluslararası camia tarafından ele alınması gereğine işaret etmekte ve Kıbrıs Türklerine baskı uygulamak veya onları dünyadan tecrit etmek için hiçbir gerekçe kalmadığını kayda geçirmektedir. Bu çerçevede Kıbrıs Türklerine yönelik ambargo ve kısıtlamaların kaldırılması için uluslararası camiaya ve Güvenlik Konseyi’ne kuvvetli bir çağrıda bulunmuş, Kıbrıs Türk tarafının kalkınmasını engelleyen ve onları dünyadan tecrit eden uygulamalara son verilmesini istemiş, 541 ve 550 sayılı Güvenlik Konseyi kararlarının buna engel teşkil etmediğini vurgulamıştır.

Genel Sekreter raporunda ayrıca, Kıbrıs’ta kalıcı bir çözümün siyasi eşitlik ve ortaklık temeline dayalı olması gerektiğini vurgulamış, Çözüm Planı’nın başarısızlığa uğramasının sorumluluğunu Kıbrıs Rum tarafına

yüklemiş, Rum tarafının tutumunu sorgulamış ve gerçekten siyasi eşitliğe ve ortaklığa dayalı çözümü istemeleri halinde Rumların bunu dile getirmelerinin yeterli olmayacağını, aynı zamanda eylemleriyle de göstermeleri gerektiğini belirtmiştir. Rumların böylece Annan Planı'nı değil, esasen çözümü reddettiklerini de kayda geçiren Genel Sekreter, durumun kapsamlı bir değerlendirmeyi gerektirdiğini vurgulamış, Türkiye'nin ve Kıbrıs Türk tarafının müzakereler öncesinde, sırasında ve sonrasındaki olumlu tutumunu takdirle karşıladığını beyan etmiştir.

4. MÜZAKEREYE TARAFLARIN BAKIŞI VE GETİRDİKLERİ ÖNERİLER

GKRY Radyo Televizyon Kurumu tarafından 18-19 Mart 2006 tarihlerinde seçmen niteliği taşıyan 1200 kişinin katıldığı bir anket gerçekleştirilmiştir. Söz konusu anket, Kıbrıs Rum Halkının genel olarak Kıbrıs sorununa, Kıbrıslı Türklere, ülkemizin AB üyeliğine ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimine bakışına dair dikkat çekici ipuçları içermektedir. Anket sonuçlarından, başta gençler olmak üzere Kıbrıs Rum halkının önemli bir bölümünün Kıbrıslı Türklere sempati duymadığı ve onlarla tek bir çatı altında yaşamak istemediği ortaya çıkmıştır. Başta ABD, AB ülkeleri ve diğer ilgili taraflarca bile uzlaşmaz tutumuyla çözüme engel olduğu dile getirilen GKRY lideri Papadopoulos'a ve izlediği Kıbrıs politikasına destek verdikleri görülmüştür. GKRY'de yapılan anketlerde 18-25 yaş arasındaki Rum gençlerin %61'inin Türklere birlikte yaşamak istemediklerini beyan ettikleri göz önünde bulundurulduğunda, Kıbrıs sorununa BM çerçevesinde kapsamlı bir çözüm bulunması yönündeki çabalar açısından GKRY'de yerleşen "retçi" zihniyeti açıkça sergilemektedir.

GKRY'de 21 Mayıs 2006 tarihinde milletvekilliği genel seçimleri gerçekleştirilmiştir. Seçimler hem Annan Planı üzerinde 24 Nisan 2004 tarihinde düzenlenen referandumlardan sonra yapılan ilk genel seçimin galibi "Kıbrıs sorununun çözümünü reddedenler" olmuştur. 2004 yılındaki referandumlarda Annan Planı'nı savunan ana muhalefet partisi konumundaki DİSİ'nin oylarında 2001 yılına oranla %3.67 civarında kayıp olması dikkat çekicidir. Seçim sonuçlarının dikkat çeken bir diğer yönü, Rum lider

Papadopoulos’un başında bulunduğu DİKO partisinin oylarını % 3.07 oranında artırmış olmasıdır. Bu partinin seçimlerde oylarını artırması, anılan retçi zihniyetin az da olsa GKRY’de tabanını genişlettiğine işaret etmektedir.

Referandumlar sonrasında KKTC Cumhurbaşkanı Talat ile GKRY lideri Papadopoulos, 5 Eylül 2007 tarihinde BM Genel Sekreteri’nin Özel Temsilcisi Möller’in de hazır bulunduğu bir toplantıda bir araya gelmişlerdir. Cumhurbaşkanı Talat, toplantıda, 14 ayda 52 görüşme yapılmasına rağmen gelişme sağlanamadığını, Rum tarafının teklifi doğrultusunda bir-iki Teknik Komite ve Çalışma Grubu kurularak çalışmalara başlanması ve sürecin olurluna bırakılması halinde kapsamlı çözüm perspektifinden uzaklaşılacağını vurgulamıştır. Talat, iki tarafın kapsamlı çözüm perspektifi üzerine yoğunlaşmalarının ve yükümlülük üstlenmelerinin önem taşıdığına altını çizerek, iki-iki buçuk ay sürecek hazırlık dönemini takiben müzakerelerin başlatılması ve 2008 yılı sonuna kadar kapsamlı çözüme ulaşılması yönünde bir öneri getirmiştir. Talat ayrıca, günlük yaşamı ilgilendiren Teknik Komitelerin de bu görüşme sürecinden bağımsız olarak bir an önce faaliyete geçmesini teklif etmiştir. Talat, ayrıca Ada’da kapsamlı çözümün, yerleşik BM parametreleri ve müzakere sürecinde ortaya çıkan müktesebat zemininde gerçekleşmesi gerektiğine dikkat çekerek, müzakerelere sıfırdan başlanmasının mümkün olmadığını kaydetmiştir. GKRY lideri Papadopoulos, Cumhurbaşkanı Talat’ın önerilerini reddetmiş ve kısıtlı bir gündem çerçevesinde liderlerin belirli aralıklarla bir araya gelmesi şeklinde özetlenebilecek bir tutum sergilemiştir.

KKTC Cumhurbaşkanı Mehmet Ali Talat, 16 Ekim 2007 tarihinde New York’ta BM Genel Sekreteri Ban Ki-Moon’la bir görüşme yapmıştır. Talat bu görüşmede Papadopoulos’un uzlaşmaz tutumuna atıfta bulunarak, Kıbrıs Türk tarafının kapsamlı çözüme ilişkin yaklaşımını izah etmiş, ayrıca Genel Sekreter’e Kıbrıs’ta iki taraf arasında olumlu bir atmosferin tesis edilebilmesi için bir Güven Artırıcı Önlemler paketi sunmuştur.

AKEL lideri Hristofyas 17 Şubat 2008 tarihinde yapılan GKRY başkanlık seçimlerinde ilk turunda oyların %53.37’sini alarak GKRY başkanlığına seçilmiştir. KKTC Cumhurbaşkanı Talat 22 Şubat 2008’de BM Genel

Sekreteri'ne muhatap mektubunda Kıbrıs Türk tarafının çözüm iradesini muhafaza ettiğini ve yeni bir müzakere süreci başlatmaya hazır olduğunu bildirmiştir. Başbakan Tayyip Erdoğan da BM Genel Sekreteri, AB Komisyonu Başkanı, BMGK daimi üyeleri ve AB devlet ve hükümet başkanlarına muhatap 6 Mart 2008 tarihli mektubunda esas olarak KKTC'nin çözüme yönelik yaklaşımını desteklediğini vurgulamıştır.

KKTC Cumhurbaşkanı Talat ile GKRY lideri Hristofyas, 21 Mart 2008 tarihinde gerçekleştirdikleri görüşmede Teknik Komiteler ve Çalışma Grupları kurulması ve üç ay sonra bir araya gelerek BM Genel Sekreteri'nin 'İyi Niyet Misyonu' çerçevesinde kapsamlı müzakerelerin başlatılması hususlarında mutabakata varmışlardır. 23 Mayıs tarihindeki görüşmede siyasi eşitliğe dayalı iki bölge, iki toplumlu federasyona bağlılıklarını teyit etmişler ve ortaklığın eşit statüdeki Türk ve Rum Kurucu Devletleri'nden oluşan, tek uluslararası kimlikli ve federal bir hükümete sahip olması konusunda vardıkları mutabakatı, Ortak Açıklama'ya dercetmişlerdir. Liderler, 1 Temmuz 2008 görüşmesi sonrasında yaptıkları Ortak Açıklama'da tek egemenlik ile tek vatandaşlık konularını görüştiklerini ve bu konularda prensipte anlaşarak uygulama detaylarını kapsamlı müzakereler çerçevesinde değerlendireceklerini belirtmişlerdir. 25 Temmuz tarihli Ortak Açıklama'da, Liderler, üzerinde anlaşmaya varılacak çözümün eşzamanlı ayrı referandumlara sunulmasını ve kapsamlı müzakerelerin 3 Eylül tarihinde başlatılmasını kararlaştırmışlardır.

KKTC Cumhurbaşkanı Mehmet Ali Talat ile GKRY lideri Hristofyas 3 Eylül 2008 günü bir araya gelerek, Kıbrıs'ta BM Genel Sekreteri'nin iyi niyet misyonu çerçevesinde kapsamlı çözüm müzakerelerini başlatmışlardır. Liderler 3 Eylül'deki açılıştan sonra yapılan toplantılarda federal düzeyde yasama, yürütme, yargı, kilitlenmeyi çözücü mekanizmalar ile bağımsız kurumlar konuları üzerinde durmuşlardır. Yönetim ve yetki paylaşımı konusunda üzerinde anlaşılan hususlar yanında, bazı esaslı konularda taraflar ciddi görüş ayrılıkları içindedirler. Rum yönetimi, esas olarak güçlü bir "Federal Devlet" in erklerinde Rum ağırlığını dolaylı ya da dolaysız garanti altına alacak düzenlemelerde ısrar etmektedir. KKTC liderliği ise siyasi eşitlik ilkesinin Federal yapıda aşındırılmasının önüne geçecek biçimde

temsil ve karar mekanizmalarında Kurucu Devletlerin etkin katılımını koruyacak ve kendilerini egemence yönetmelerini sağlayacak düzenlemeleri BM parametrelerine uygun biçimde savunmaktadır. Bu bağlamda, Rum yönetimi ortak listeyle seçilecek “Başkanlık Ofisi”, Yürütme’de ortaya çıkacak tıkanıklıkların çözüm sürecinde daha uzun süre Rum tarafında kalacak Başkanlık makamının oyunun belirleyiciliği, Yasama tıkanıklıklarında Rum ağırlıklı çözüm mekanizmasının karar alabilmesi gibi önerilerinde katı bir pozisyon benimsemekte, buna paralel olarak dış ilişkilerin yürütülmesi, hava ve deniz yetki alanları, hava ve deniz ulaşımı, liman ve havaalanlarının mülkiyeti gibi konularda da dayatmacı olmaktadır. KKTC tarafı, Kurucu Devletlere kalacak artık yetkilerin mümkün olduğunca geniş tutulması, Federal Yürütme’nin Annan Planı temelinde “Başkanlık Konseyi” biçiminde oluşumu, Kurucu Devletlerin yetki alanlarına dahil konularda dış ilişkiler kurmaları ve yürütebilmeleri, Yasamada ve yarı-yargısal yetkili kurumlarda siyasi eşitlik ilkesinin gözetilmesi gibi hususları savunmaktadır.

Diğer yandan, Rum yönetimi yeni ortaklığın hayata geçirilmesi ile ilgili ilke ve prosedürlerin belirlenmesini müzakerelerin sonuna bırakma eğiliminde ısrarcı görünmekte, KKTC tarafı ise bu noktanın bir an evvel açıklığa kavuşturulmasının önemine dikkat çekmektedir. Ayrıca, “normlar hiyerarşisi” konusunda KKTC tarafı, AB normları ve müktesebatının çözümün diğer veçhelerini aşındırmayacak biçimde ifade bulmasını, Federal yasalarla Kurucu Devlet yasaları arasında ise hiyerarşi bulunmamasını savunmaktadır.

Rum tarafı, “mülkiyet” başlığı altında yürütülmekte olan müzakerelerde, göçmenlerin mülkleri üzerindeki haklarını kullanma biçimlerine kendilerinin karar vermeleri üzerinde ısrarcıdır. Kıbrıs Türk tarafı ise, mülkiyet rejimine ilişkin kriterlerin belirlenmesini, iade, tazminat ve takas yöntemlerinin belirlenecek ölçütlere göre iki kesimlilik ilkesini aşındırmayacak biçimde uygulanmasını, dolayısıyla yerleşik BM parametreleri ve Annan Planı düzenlemelerine riayet edilmesini savunmaktadır. Rum liderliği bu aşamada BM Güvenlik Konseyi tarafından da tanınmış olan iki kesimlilik ilkesini tanımadığı da dahil olmak üzere BM müktesebatı ve kapsamlı

çözüm süreci prensipleriyle bağdaşmayan uzlaşmaz bir tutuma yönelmekte, Kurucu Devletler de mülkiyet çoğunluğu ölçütünü reddetmekte, nüfus çoğunluğu ölçütünü ise tartışma konusuna dönüştürmektedir.

GKRY lideri Dimitris Hristofyas ile KKTC lideri Mehmet Ali Talat, Kıbrıs'ın bütünlüşme sürecini hızlandırmak için 11-13 Ocak 2010'da Lefkoşa'da yoğunlaştırılmış görüşmelere katıldı. Görüşmenin gündem maddeleri arasında hükümet yönetimi, yetki paylaşımı, ekonominin bütünlüşmesi konuları yer aldı. Rum ve Türk kesimleri liderleri ilk tur görüşmenin sona ermesinin ardından yaptıkları açıklamalarda görüşmede somut gelişmeler sağlanmadığını belirttiler. Görüşmeden önce Rum kesiminin, Türk kesimi liderinin ileri sürdüğü öneri paketini açık bir dille reddettiğini açıklaması, yoğunlaştırılmış görüşmelerden olumlu sonuçların çıkması yönündeki beklentilere gölge düşmesine neden oldu.

SONUÇ

Açıklamalardan anlaşılacağı üzere GKRY, AB'ye dahil olduktan sonra KKTC üzerindeki ambargo ve izolasyonların devamı yönündeki girişimlerine devam etmektedir. Türkiye'nin AB adaylık müzakerelerinin çıkmaza girmesi¹⁹ ve kilitlenmesi için çalışmalarına ağırlık vermiştir. Ayrıca adadaki görüşmelerin olumsuz sonuçlanması maksadıyla ince bir siyaset yürütmektedir. Amacı KKTC ekonomisinin gelişmesini engellemek, Türk halkını fakir ve GKRY'ye muhtaç duruma getirmek, ekonomik olarak kötü durumda olan halkla devleti karşı karşıya getirerek KKTC yetkililerinin azınlık statüsü içinde Kıbrıs Cumhuriyeti'ne dahil etmektir. Bunu gerçekleştirebilmesinin önündeki en büyük engel Türkiye'dir. Bu nedenle

¹⁹ Türkiye, 1963 Ankara Anlaşması'nı AB'ne 1 Mayıs 2004 tarihinde üye olan ve aralarında GKRY'nin de bulunduğu on yeni ülkeye teşmil edecek olan Uyum Protokolü'nü 29 Temmuz 2005'de imzaladı. Ayrıca bir deklarasyonla Uyum Protokolü'nün imzalanmasının GKRY'nin siyasi olarak tanınması anlamına gelmeyeceği kayda geçirildi. Halihazırda Uyum Protokolü paralelinde Türk liman ve havaalanlarının GKRY gemi ve uçaklarına açılmasına yönelik baskılar, Türkiye'nin üyelik müzakerelerine de yansıtılmakta olup, 8 fasıl bu gerekçeyle askıya alınmış durumdadır.

AB Müzakere sürecini kilitlemekte ve Türkiye’yi kendi beklentileri doğrultusunda bir anlaşmaya yönlendirmeye gayret sarf etmektedir.

GKRY AB üyesi olduktan sonra yaşanan süreç bize açık bir şekilde göstermektedir ki Kıbrıs’taki mevcut statüko GKRY’nin lehinedir. Bu nedenle mevcut statükoyu bozmaya yönelik her girişimi engellemeye çalışmaktadır. BM öncülüğünde bu güne kadar yapılan görüşme ve müzakerelerde elde edilen zemini kabul etmemektedir. GKRY’yi barış anlaşmasına zorlamak ve bebek adımlarıyla ilerlemekte olan Türkiye-AB müzakere sürecine olumsuz etkilerini kırmak için stratejide değişiklik yapmak gerekmektedir. Her zaman adil bir barış anlaşması peşinde gayret sarf etmek ve bu yöndeki girişimlerine devam edeceği emareleri vermek Rumların uzlaşmaz tutumunu kırmamaktadır. GKRY’nin uzlaşmaz tutumunu ortadan kaldırmanın tek yolu barış anlaşmasıyla ilgili çalışmalara devam ederken kararlı bir şekilde KKTC’nin tanınması yönündeki girişimlere ağırlık vermektir. KKTC’nin tanınması yönündeki girişimler barış anlaşması için yapılacak çalışmalara engel teşkil etmez. Tam tersine KKTC’nin öne sürdüğü Annan planıyla da resmileşmiş iki kesimli, iki kurucu devletli ve siyasi eşitliğe dayalı yapıya ve Türkiye’nin etkin garantörlüğü tezine hizmet eder. Çünkü KKTC’nin bazı devletler tarafından tanınması GKRY’nin en hassas tarafını oluşturmaktadır. Bu girişimler GKRY’deki endişeleri arttıracak, stratejinin en önemli unsurlarından bir tanesi olan ve kendi lehine işlediğini değerlendirdiği zamanın önemli bir risk oluşturduğunu görecektir.

Tanınma Stratejisi BM Genel Sekreteri Annan’ın raporunda belirtildiği gibi “Rumlar gerçekten siyasi eşitliğe ve ortaklığa dayalı çözümü istiyorlarsa bunu sadece dile getirmelerinin yeterli olmayacağı, aynı zamanda eylemlerle bunu göstermeleri gerektiği” vurgulanmış olacaktır. Bu sayede Rumların görüşmelerde daha sonuç odaklı ve işbirliğine açık bir yaklaşım sergilemeleri sağlanabilecektir.

Tanınma stratejisinde; KKTC’nin hukuki anlamda bazı devletler tarafından tanınmasını sağlamanın yanında, bu mümkün olmadığı takdirde tanınma imajı yaratacak sonuçlar almak da önemlidir. Tanınma stratejisinin

amacı sadece KKTC'nin tanınmasının hedeflenmesi değildir. Esas olan oluşturulacak algıyla, Rumlar'ı makul bir anlaşma imzalamaya zorlamaktır. Bazı devletlerde ve uluslararası örgütlerde temsilciliklerin açılması, uluslararası toplantılara gözlemci olarak da olsa katılımın sağlanması bu imajı yaratacak yollar olarak sayılabilir. KKTC'de yabancı yatırımların arttırılması, uluslararası ticaret ve direkt uçuşların sağlanması ve turizmin geliştirilmesi de tanınma imajının oluşturulmasında etkili olacaktır.

Rum Yönetimi 2006 yılında Katar'da büyükelçilik açmış, buna tepki gösteren Türkiye ile ilişkilerinin bozulmasını istemeyen Katar, KKTC'ye de büyükelçilik açma izni vermişti. Rum Yönetimi 2009 yılında Birleşik Arap Emirlikleri, Ürdün, Endonezya, Küba, Brezilya ve Bulgaristan'da olmak üzere 6 büyükelçilik açtı. Fakat bu ülkelere yönelik olarak benzer bir çalışma KKTC tarafından gerçekleştirilemedi. En azından bu ülkelerde temsilcilik açılabilirdi. Şimdi ise Anadolu Ajansı'nın Rum basınına dayandırdığı haberinde, Güney Kıbrıs hükümeti, bu yıl Umman ve Slovaky'a da büyükelçilik açmayı planlıyor. 2011 yılında Kuveyt ve Kazakistan'da, 2012 yılında ise Kanada'da büyükelçilik açılması programlanıyor. Dolayısıyla KKTC'nin yapması gereken girişim ve açılımları Rum Yönetimi gerçekleştiriyor. Çünkü Kıbrıs Rum Yönetimi'nin en büyük hassasiyeti KKTC'nin uluslararası alanda tanınması anlamına gelecek gelişmeler meydana gelmesidir.

Kıbrıs Rum Mahkemeleri'ni adanın geneli için yetkili kabul eden ABAD'ın Orams davası hakkındaki görüşü, 05.03.2010 tarihli Demopoulos/Türkiye ve diğer 7 dava hakkında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararıyla geçersiz hale geldi. Bu karar hukuki yollarla yaratılan tanınma imajının en yeni örneğidir. Karar KKTC'de Türkler tarafından oluşturulan Taşınmaz Mal Komisyonu'nu etkin bir iç hukuk yolu olarak tanımış ve Rumlar'ın mülkiyet meselelerini doğrudan AIHM'e getirmelerini engellemiştir. Bu elbette bir tanıma değildir, ancak Orams davasıyla Rumlar'ın lehine dönen ibreyi, KKTC lehine çevirmiştir. Mahkeme 'bir yönetimin diğer devletler tarafından tanınmaması, o yönetimin yapmış olduğu idari ve hukuki tasarrufların tanınmayacağı anlamına gelmez' demiştir. Yani KKTC'nin iç hukuk yolunu tanınmanın

KKTC’yi tanımak anlamına gelmeyeceğini açıkça belirtmiştir. Ancak karar bu haliyle bile GKRY üzerinde bir baskı oluşturmaya yetmiştir.

Sonuç olarak; KKTC ile GKRY arasında kalıcı ve adil bir barış anlaşması tesis etmek için mevcut statükonun değiştirilmesine yönelik yeni bir strateji belirlenmesi gerekir. Bu stratejide KKTC’nin tanınmasına yönelik girişimlere ağırlık verilmelidir. Bu girişimler uluslararası kuruluşlar nezdinde yürütüldüğü gibi devletler nezdinde de sürdürülmelidir. Tanınma KKTC ve Türkiye üzerindeki baskıların yönünü değiştireceği gibi, görüşmelerin ve müzakerelerin zeminini de değiştireceği için bir pazarlık marjı sağlayacaktır. Ayrıca GKRY’nin görüşme ve müzakere masasında belirli bir sonuca ulaşmak için yapıcı bir yaklaşım içine girmesi teşvik edilecektir.

KAYNAKÇA

“İslam Ülkelerinden KKTC’ye Darbe.” *Gazete Vatan*, 26.02.2010

“Terrorism In Cyprus.” *The Grivas Diaries*. H.M. Stationory Office: 1955.

1997 Yılı Sonu İtibarı İle Kıbrıs Sorunu. İstanbul: SİSAV Yayınları, 1998.

AGSK, AB ve NATO İlişkilerinin Geleceği, Türkiye’ye Etkileri Sempozyumu. İstanbul: Harp Akademileri Yayınları, 2001.

Armaoğlu, Fahir. *20’nci Yüzyıl Siyasi Tarihi Cilt II: 1980-1990*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1992.

Atun, Ali Fikret. *İkinci Kıbrıs Seferi*. İstanbul: Harp Akademileri Yayınları, 1999.

Bağımsızlık Deklarasyonu’nun Metni: The Decleration and Resalution adopted by the Turkish Cypriot Parliament on 15 Novemder 1983-For The Liberty, Equality, Dignity and Security of our People. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yayını.

Cemal, Hasan. “Bir Saatli Bombanın Tik Tak Sesi.” *Milliyet Gazetesi*, 07.07.2001.

Cemal, Hasan. “Türkiye, Tuhaf Bir Çıkmaza Girmiş Durumda.” *Milliyet Gazetesi*, 08.07.2001.

Deliceırmak, Orbay. *Yerinde Yeller Esen Anayasa*. Ankara: 1997.

Denktaş, Rauf. *Hatıralar, Toplayış*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 2000.

Dodd, Clement H. *Cyrpus, The Need For New Perspectives*. England: The Eothem Press, 1999.

Dodd, Clement H. *Storm Clouds Over Cyprus*. England: The Eothen Press, 2001.

Evcil, Cumhuri. *Yavru Vatan Kıbrıs'ta Zaferin Hikayesi*. Ankara: Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı Yayınları, 1999.

Gazioğlu, Ahmet C. *Kıbrıs Tarihi İngiliz Dönemi*. Lefkoşa: Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi Yayını, 1997.

Gazioğlu, Ahmet C. *Enosis Çemberinde Türkler*. Lefkoşa: Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi Yayını, 1998.

Gazioğlu, Ahmet C. *Enosise Karşı Taksim ve Eşit Egemenlik*. Ankara: Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi Yayını, 1998.

Gazioğlu, Ahmet C. *İngiliz İdaresinde Kıbrıs, Statü ve Anayasa Meseleleri*. Lefkoşa: 1996.

Gazioğlu, Ahmet C. *Two Equal and Sovereign Peoples*. Lefkoşa: 1997.

Girit Oyunu ve Kıbrıs. İstanbul: Karadeniz Haber Ajansı Yayınları, 2000.

İsmail, Sebahattin. *10 Soruda Kıbrıs Sorunu*. İstanbul: Kastaş Yayını, 1998.

Kabaalioğlu, Haluk. *Avrupa Birliği ve Kıbrıs Sorunu*. Yeditepe Üniversitesi Yayını.

Karluk, S.Rıdvan. *Avrupa Birliği ve Türkiye*. İstanbul: Beta Yayınları, 1998.

Kıbrıs Sempozyumu. İstanbul: Harp Akademileri Yayınları, 1998.

Kıbrıs'ın Dünü-Bugünü-Yarını. İstanbul: Harp Akademileri Yayınları, 1995.

Küresel ve Bölgesel Kapsamda Sorunlarımız. İstanbul: Harp Akademileri Yayınları, 1999.

Leloğlu, Duygu. “Ankara’ya Ağır Ceza.” *Radikal Gazetesi*, 11.05.2001.

Necatigil, Zaim M. *The Cyrrus Question and The Turkish Position in International Law*. New York: Oxford Universty Press, 1998.

Sandıklı, Atilla. *Türkiye’nin Dış Politikasında AB ve Alternatifleri*. Harp Akademileri Yayınları, 2001.

Stavrinides, Zenon. *The Cyprus Conflict, National Identity and Statehood*. Lefkoşa: 1999.

Sürmeli, Merve N. “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Sözüünü Tuttu: Yetkili Kurum Taşınmaz Mal Komisyonu.” <http://www.bilgesam.org/tr>.

Sürmeli, Merve N., Aslıhan P. Turan. “Kıbrıs’ta Mülkiyet Sorunu: Loizidou ve Orams Kararları.” <http://www.bilgesam.org/tr>.

Şenoğul, Nahit. “AGSK, AB ve NATO İlişkilerinin Geleceği, Türkiye’ye Etkileri Sempozyumu Kapanış Konuşması.” içinde *Sempozyum Kitabı*. Harp Akademileri Yayınları, 2001.

Torumtay, Necip. “Kıbrıs Sempozyumu Açış Konuşması.” içinde *Kıbrıs Sempozyumu Kitabı*. İstanbul: Harp Akademileri Yayınları, 1998.

Turanlı, Rana. *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Ülke Etüdü*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 1997.

Uçarol Rıfat. *Siyasi Tarih*. İstanbul: Harp Akademileri Yayınları, 1987.